

15. YILINDA 28 ŞUBAT İLE İLGİLİ BİR SÖYLEŞİ

(Söyleşi, Abdurrahman Babacan tarafından hazırlanan üç ciltlik “**Binyılın Sonu 28 Şubat**” adlı kitabın birinci ciltinin 625:646 sayfaları arasında yer alarak yayınlanmıştır.)

(08 ŞUBAT 2012)

Abdurrahman BABACAN - Yüksek Askeri Şura mağdurları, 28 Şubat kararları gereğince belediyeler dâhil hiçbir kamu kurum ve kuruluşunda görev almamaları için tedbirler alınması, toplum üzerinde kurulacak yoğun baskılarla özel şirketlerde dahi iş bulma imkânlarının engellenmesi gibi bazı zulümlere uğradı. Hatta mağdurların bir kısmı kamuoyu üzerinde oluşturulan psikolojik propaganda ile, başlangıçta kendi arkadaş ve akraba çevrelerinde dahi kuşkuyla karşılandı. Sizin bu anlamda şahsen yaşadığınız veya yaşadığını şahit olduğunuz bu anlamda örnekler var mı? 28 Şubat'ın öncesinde sizin yaşadıklarınızdan, bu anlamda baskı olarak askeriyede yaşadıklarınızdan başlayarak, yaşananların bir özetini alabilir miyiz acaba?

Adnan TANRIVERDİ - Peki, ben tabii rütbem yüksek olduğu için, makamımız da yüksek olduğu için biz ayrıcalık gördük, ama baskı görmedik. Yani bize baskı oldu dersem doğru olmaz, ama tutum ve davranışımız bir kısım inancımız gereği üniformalı da olsak yapmak zorunda olduğumuz ibadetlerden dolayı yadırgandık. Mesela tugay komutanıyken Maltepe’de tabii terörle mücadele de devam ediyordu. Yaklaşık haftada bazen bir, bazen iki şehit cenazesi geliyordu. Bu şehit cenazelerine İstanbul Garnizonu’ndaki generallerin katılması emir gereğidir. Biz katıldığımız zaman vakit namazı oluyordu, namazımızı camide kılıyorduk, arkasından da cenaze namazını kılıyorduk. Tabii öyle bir baskı oldu ki, bizden başka cenaze namazına katılabilen olmuyordu. Belirli bir süre sonra bir gün Levent Camii’nde bir cenaze namazından sonra Beşiktaş inzibat subayı benim devre arkadaşım, ben generalim, o albaydı. Bana gelip, “Ağabey, şeyden sonra cenaze namazlarına durmasanız” dedi. Hayırdır dedim. “Komutanlar” dedi. “Olur mu?” dedim. “Komutanların bu konuda ikazları var” dedi.

A. B. - Sadece cenaze namazlarına mı, yoksa vakit namazlarına da mı?

A. T. - Cenaze namazına. Cenaze namazlarına da katılmamamız gerektiği hususunda ikazda bulunuldu. “Peki, siz söylemiş olun” dedim. Sonra belirli bir zaman sonra ordu kurmay başkanı benim ziyaretime geldi. O da “sen cenaze namazlarına duruyorsun. Komutan diyor ki, bir fotoğraf, vesaire çekilir, sansasyon olur, biz oraya namaz kılmaya değil, törene gidiyoruz” tarzı şeyler söyledi. Tabii bu tür serzenişler oldu bize. Buna karşı söylediklerimiz var o zaman için, biz de bütün bu baskılara karşı, “biz böyle insanlarız. Başka bir beklentimiz de yok. Silahlı kuvvetlerin de bizim gibi bir insana ihtiyacı varsa ben buradayım, ama bizim gibi insana ihtiyacı yoksa bildikleri gibi hareket etsinler dedim.” Rahatladık. Sonra bizi o sene Ankara'ya Kara Kuvvetleri Sağlık Daire Başkanlığı'na atadılar, branşımız dışında bir görev. Onun arkasından da rütbe bekleme sürem dolduğu için kadrosuzluktan emekliye sevk edildim. Yani ben bir sıkıntı görmedim, ama hakikaten müthiş bir baskı vardı. Yani şöyle söyleyeyim, direkt baskı olmamakla beraber bu baskıyı hissediyorsunuz. Nasıl hissediyorsunuz? Belirli periyotlarda üst komutanlar kendi personelinizi, birlikleri toplayıp onlarla irtica kapsamlı, kılık kıyafetle ilgili konferanslar veyahut da konuşmalar yapıyorlardı. Dolayısıyla personel üzerinde böyle yoğun bir baskı vardı.

Emekli olduktan sonra veyahut da sivil mekânlarda sohbet edilirken dindar insanların üzerinde silahlı kuvvetlerden büyük bir baskı uygulandığı söylendiğinde çevremizdekilerden büyük bir kısmı, “biz de askerliğimizi yaptık, askerliğimizi yaparken namazımızı kılıyorduk, orucumuzu tutuyorduk, iftar yemekleri tertipleniyordu, sahur yemekleri tertipleniyordu, biz böyle bir sıkıntı çekmedik” diye tepki gösteriyordu. Yani söylediklerimizin büyük bir kısmına inanmama gibi bir tavır sergiliyorlardı. Genç yaşta silahlı kuvvetlerden inançları nedeniyle çıkartılan arkadaşlara da büyükleri, yakınları, çevresi böyle diyordu. Yani biz askerliğimizi yaparken böyle bir sıkıntı görmedik diyorlardı.

A. B. - Gerçekten görmediler mi?

A. T. - Görmemiş olabilirler. Yani şöyle söyleyelim, ben Harp Okulu'na girerken, -Harp Okulu'na girdim, üniversiteden ayrılarak oraya gitmişim- mülakatta babamın mesleğinin ne olduğunu sordular. Babamın din görevlisi olduğunu söyledim. “Namaz kılar mısın” dediler. Kılarım dedim ve ben mülakattan geçerek Harp Okulu'na alındım. Yani bu 1964 senesiydi. Dolayısıyla 1964 senesiyle 1994 senesi arasında çok fark var. Rahmetli Özal'ın başbakanlığından, özellikle cumhurbaşkanlığından sonra, silahlı kuvvetlerin zihniyetinde büyük bir değişiklik oldu. Yani inançlı insanların, dinini yaşamak isteyen insanların tehdit olarak algılandığı bir döneme girildi ve onların tasfiyesi

yönünde girişimler başladı.

Gene bu 28 Şubat kararlarının içerisinde bulunan 18 maddelik alınması gereken tedbirler kısmında silahlı kuvvetlerden YAŞ kararıyla çıkartılanların belediyelerde ve kamu kurumlarında görev yapmasının engellenmesi, silahlı kuvvetlerin içinde bu personelin zapt edilmesi konusunda da bir yönlendirme vardı. Yani, çıkınca nasıl olsa bizi sahipleniyorlar, dolayısıyla inancımızı burada yaşamakta mahsur yok anlamında düşüncelerini engellemek ve YAŞ kararıyla çıkartılanları çaresizliğe düşürmek amacıyla, silahlı kuvvetlerin içerisinde baskı uygulanmasına bir yönlendirme mevcuttu. Herhangi bir işe alınmasınlar, özellikle kamu kurumları sahip çıkmasın, hatta özel kurumlar da, özel şirketler de sahip çıktığı zaman onlara da bir kısım imkânlarını kısıtlayarak müdahale edilsin. Tabii 28 Şubat dönemi bir noktada askeri yönetimin siyasi iradeye müdahale ettiği bir dönem. Dolayısıyla onlar da buna uymak mecburiyetinde kalıyorlardı. Hatta arkadaşların içerisinde kendilerine amirleri tarafından size dışarıda simit dahi sattırmayacağız denilenler vardı. Silahlı kuvvetler, 28 Şubat mağdurlarına işsiz, çaresiz kalsınlar diye böyle bir tutum sergiledi.

A. B. - Peki, sizin de deyiminizle muasır medeniyet seviyesine ulaşmak için çağdaşlığa birincil anlamda önem atfeden Türk Silahlı Kuvvetlerinde neden milli değerler zararlı görülüyordu o dönem? Yani 64'de yokken bu 94'de vardı ve sizin de aynı şekilde makalelerinizde bahsettiğiniz Fransa, Almanya gibi ülkelerde ordunun içerisinde din görevlisi olarak ciddi sayıda subay görev yapıyorken, bizde neden sadece 10 tane görevli var? Bundan utanç duyduğunuzu söylemişsiniz. Bu anlamda neden hem İslami hem de milli olan bütün değerlere karşı, sanki tehdit unsuru gibi algılama hali vardı o dönemlerde?

A. T. - Ülkemizde İslamî değerlerin yükselişini gördüler. Kendi haline bırakılırsa iktidar olacağını ve dine dayalı bir devlete doğru bir gidişin olacağı endişesine kapıldılar. Resmî ideoloji, İslam inancıyla kalkınmanın aynı anda olmasının mümkün olamayacağını savunur. Yani eğer İslam inancı benimsenirse ve Ülke yönetimine hakim olursa ekonomik kalkınma sağlanamaz saplantısından kaynaklanıyor. O bakımdan dönüşüm gerekiyordu. Yani inançta, hayat tarzında dönüşüm öneriyordu resmi ideoloji. Hayat tarzının değişmesi, Batılı bir hayat tarzını benimsemek, Batılı gibi yaşamak mümkün olursa ancak o zaman ekonomik kalkınma da mümkün olur düşüncesi hâkim resmi ideolojide. Bu böyle olunca İslam inancını yaşamak isteyenler doğru zannettikleri bu ideolojiye zıt geliyor, ters geliyor. O bakımdan onların mutlaka kamudan tasfiye edilmesi gerekiyor, en azından kamu yönetiminde bu zihniyetin barınmaması gerekiyor. Bunun için de mesela din görevlileri barış zamanında yoktur. Hâlbuki din görevlisi Osmanlı döneminde, mesela Çanakkale Savaşı ile ve manevi ortamı ile iftihar ediyor, genç nesilleri motive etmek için örnek gösteriyoruz. Çanakkale Savaşında tabur imamları vardı. Alaylarda da müftüler vardı. Yani üç veya beş taburdan bir alay meydana gelir. Üç tane imam tabur imamı, onun başında bir tane müftü, bugün mesela kazalarımızda müftüler var. Mesela Amerikan ordusunda, Fransız ordusunda bin kişiye bir din görevlisi görevlendiriyorlar barış zamanında. Neden? Dindar insan daha iyi savaşçı olur. Dindar insan, hangi dinden olursa

olsun. Allah inancı, ahiret inancı varsa motivasyon bakımından da etkili olur. Sonra her dinin kendine göre şehitlik anlayışı vardır. Yani onlar da kendi inançlarına göre bir gaye için hayatını feda ederlerse ahirette mükâfatı alacaklarını düşünüyorlar. Eğer öldükten sonra mükâfat yoksa insan neden ölsün ki? O bakımdan aslında milletlerin en dindarlarının ordularında olması lazım, en inançlıların ordularında olması lazım, en imanlıların ordularında olması lazım. Eğer onlardan vazife istiyorsak, yani dünya için gelsin geçsin, vazifesini yapsın değil, eğer hakikaten savaşsın, hatta canını feda edercesine savaşsın isteniyorsa bunların en dindarlar olması lazım.

Bunu en laik ülke Fransa dahi dikkate almış. Fransa, 2010 yılında zannediyorum Müslüman din adamı sayısını 40'a çıkaracaktı. Fransa'daki Müslüman asker sayısı 40 bin olacaktı o tarihte. Dolayısıyla Fransa bile her Müslüman 1000 askere bir din adamı düşünüyor. Kendisi laik bir ülke, ama insanları Hristiyan, yani Müslüman da değil, ama Müslüman azınlığa dahi din görevlisi düşünüyor. Bizim bugün tabii Genelkurmay Başkanının açıklamasına göre 10 kişi, bunlar da orta dereceli okullarda, orta dereceli askeri okullarda din ve kültür dersi öğretmenliği yapıyorlar. Doğruyu yanlış dini olarak insanlara tavsiye ederseniz daha disiplinli olur, kışlalar daha düzgün olur. Askerler ve amirler arasındaki münasebet daha güzel olur. Askerler vazifelerine daha fazla koşarlar. O bakımdan dindar insanın bulunmaması askerlerin, yani moral eğitim bakımından, moral bakımından daha güzel görev yapmalarını engelleyen bir şey, ama siz dersiniz ki, yani resmi ideoloji derse ki dinini yaşayan insanlar tehdit, ancak bugünkü gibi yapılır.

A. B. - Bu anlamda herhalde şu an Türk Silahlı Kuvvetleri'nin dini anlamda en fazla kullandığı kavram şehitlik kavramı, yani şehitlik kavramı bu anlamda kullanılıyor resmen.

A. T. - Evet, ama şehitliğin şartları bilinerek mi kullanılıyor, bilemiyorum. Madem şehitlik müessesesi var, o zaman şimdi bir askerin silâh altına alınacağı zaman evinden çıkarken yapmış olduğu niyet samimi olarak, ben vatanımı, milletimi, ailemi, dinimi korumak için gidiyorum diye çıksa, yolda giderken daha kışlasına varmadan bir kaza olsa, vefat etse, ölse şehit olur dinimize göre. 15 aylık askerliği süresince şuurlu bir şekilde böyle niyetle başlasa askerliğine bu 15 aylık süre içerisinde 1500 yıllık nafie ibadet sevabı alıyor asker. Şimdi bu şuura erişmiş bir asker siz gece 1–3 nöbeti yazdığınız zaman feveran eden veyahut da “nereden çıktı bu nöbet, uykumu tam ortasından bölüyor” diyenin yerine, ben teheccüt namazına kalkmış gibi ibadete kalkıyorum diyen askerler var. Yani o nöbete severek gider, bir ibadet aşkıyla o hizmeti seve seve yapar. Uyumak bir yana o ibadette ne kadar uyanık ve görevine bağlı kalması gerektiği konusunda kendini şartlandırır. O bakımdan bunun içini doldurmak lazım. Yani şehitlik deyince şehitliğin şartlarını askerlere telkin etmek lazım, içini doldurmak lazım, onu yaşatmak lazım, o ruhu hazırlamak lazım. O zaman hem şehit olacak asker sayısı çok olur, herkes şehit olmaz, ama şehit olayım diye gider asker göreve. Vazifemi yapayım, ibadet yapayım diye gider. Askerlikten kaçmak için, bedelli askerlik yapmak için

uğraşmaz. Bu bir ödev değil, bana göre bu bir hak. Yani benim askerlik yapmam bana büyük bir lütuftur. Ben hizmet etmek için gidiyorum, sevabını arttırmak için gidiyorum diyerek askerliği sever.

A. B. - Peki, şu anda böyle bir motivasyon var mı?

A. T. - Hayır, böyle bir motivasyon olmadığı gibi buna karşılık, bir kısım birliklerde namaz kılmayı, ibadet yapmayı, oruç tutmayı engelleyen tedbirler var. Yani ben biliyorum dolap arkalarında, duvar gerilerinde, tümsek arkalarında gizli kapaklı ibadetlerini yapmak zorunda kalan askerler var veyahut da kılariken bile askere geldik bu iş bitti, gidince tekrar kılarız diye ailesinin tavsiyesiyle ibadetten, vesairenden de askerdeyken kalanlar var. Yani burada menfi durumda görüleceğime ibadetlerimi terk edeyim, gidince yapayım diyen. Hâlbuki askerde ibadetlerin artırılması gerekir. Neden? Çünkü oradaki görev canla değişilecek görevler, hayatla değişilecek görevler var, buna hazırlanmak için.

A. B. - Peki, siz çok uzun yıllar boyunca askeriye'nin içerisinde bulundunuz. Tam olarak kaç yıldır?

A. T. - 32 yıl. İki yıl talebeliğim var, fiili 30 yıl görevimiz var.

A. B. - Yapmış olduğunuz dini vecibelerinize karşı hiç baskı gördüğünüz zamanlar oldu mu bu 30 senelik süreç içerisinde? Yani dönem dönem artan bir şey midir bu siyasal mekanizmadan dolayı, yoksa zaman zaman hafifleyen veya farklı makamlarda farklı şekilde ortaya çıkan bir durum mudur? Yoksa askeriye'nin her kademesinde her dönem, her zaman hissedilir mi?

A. T. - Bizim kendi üzerimizde değil ama çevremizde dindar insanların bir kısmının kurslara, vesaireye gönderilmediği dönemler oldu. Yani birlik içerisinde namazına ibadetine dikkat edip de titizlikle kılmak isteyenlere ayrı muamele yapılıyordu. Ancak esas tasfiye ve baskı aşağı yukarı 1994'den itibaren başladı. Esas baskı dönemi olan 28 Şubat kendini 1994'den itibaren hissettirdi.

A. B. - Bu anlamda siz kadrosuzluktan dolayı görevinizi bırakmak durumunda kaldınız ve emekli oldunuz. 2010'da çıkan referandumdan sonraki yasa değişikliğindeyse "Yüksek Askeri Şura'nın terfi işlemleriyle kadrosuzluk nedeniyle emekliye ayırma hariç her türlü ilişki kesme kararlarına karşı yargı yolu açıktır" diyor. Yani sizin durumunuzda hala yargı yolu açık değil mi?

A. T. - Evet, tabii generallerle ilgili yargıya kapalı, generallerin terfileri sadece, Askeri Şura kararıyla yapılan terfilerle ilgili veya emekliye sevk etmeyle ilgili yargı yolu kapalı, ama benim tabii yargıya başvurmak için herhangi bir sebebim yok, çünkü kadrosuzluktan emekliyim. Tabii mutlaka bizim kadrosuzluktan emekliliğimiz kılıftır, ama mesela şöyle demek lazım, bunu da yargıya açık bırakmak lazım. Belki açık olsaydı da ben yargıya yine gitmezdim. Yani terfi etmem gerekirken etmedim, ettirilmedim diye gitmezdim. Çünkü bu bir değerlendirmedir, 20 tane tuğgeneralden 10 tanesi veyahut da 10 tane tümgeneralden 5-6 tanesi korgeneral olacak. yani yarı yarıya bir üst rütbeye yükselme imkanı var. Yani tuğgeneral rütbesi 20 kişiye, 20 kadro varsa onların karşısında 10 kişilik tümgeneral kadrosu var, 10 tanesi elenecek mutlaka, kadrosu yok. Belki biz elenmeyecektik başkası elenecekti.

Ama, generallerin terfi ve kadrosuzluktan emeklilik işlemlerinin de yargıya açık olması zaruridir. İdeolojik saplantıların prim yapmaması, liyakatin öne çıkarılması, yapılan işlemlerde adaletin temini ve Türk Silahlı Kuvvetlerinin en iyiler tarafından yönetilmesi için, Yüksek Askeri Şura Kararları yargıya açık olmalıdır.

A. B. - Ama devamlı sizin tugayınız nerede olursa olsun görev yapabilecek bir durumdaydı ve herkes tarafından övülen bir tugaydı.

A. T. - yle, biz de kendimizi öyle, örnek gösterilen bir birlik olarak bilirdik. Erken terfiimiz var. Dolayısıyla bir kısım meziyetlerimiz vardı. 28 Şubat süreci dini tehdit gören bir ideolojik süreç olmasaydı herhalde terfi ederdik.

A. B. - Peki, Yüksek Askeri Şura bu anlamda çok önemli. Yüksek Askeri Şura nasıl işliyor, yapısı bu anlamda nasıl ve bu anlamda AYİM kararları da enteresan. Subaylar terfi ettirilemeyecekken, generaller terfi ettirilemeyecekken AYİM'in bir kararıyla terfi ettirilebiliyor. AYİM kararları ne konuda, ne şekilde bağlayıcı, YAŞ'tan ne farkı var, YAŞ'ın ne kadar bağlayıcılığı var bu anlamda? Sonuçta Şura orası, fakat kararları sanki bir tamim gibi uygulanıyor uzun bir süre boyunca. Bu anlamda bizi biraz aydınlatabilir misiniz?

A. T. - Tabii Yüksek Askeri Şura'nın kanununa göre beş ayrı görevi var. İlk dört görevi normal, silahlı kuvvetlerin savaşa hazırlıkları konusundaki fikirlerini söylemekle ilgili. Esas beşincisi problemlidir. Bu görev de diğer kanunlarda verilen görevleri yapmak. Bu diğer kanunlarda verilen görevlerden bir tanesi 926 sayılı TSK Personel Kanunu. Bu kanun da terfileri, general terfilerini Askeri Şura'ya havale ediyor. Bir de disiplinsizlik nedeniyle ayırma işlemleri Askeri Şura'nın yetkisine sokuluyor bu kanunla, 926'yla. Evet, yani kadrosuzluktan emekli olmak da Askeri Şura kararı. Bu 1983 yılı Temmuz ayında yapılan bir değişiklikle, Personel Kanunu'na dahil ediliyor. Daha doğrusu evvela cumhurbaşkanının ferdi olarak verdiği kararla Yüksek Askeri Şura'nın kararları yargı denetimi dışına çıkartılıyor 1982 Anayasası'nın 125. maddesinde. Bu çıkarıldıktan sonra da bundan istifade ile 926 sayılı Personel Kanununda disiplinsizlik nedeniyle çıkarılma meselesi de Şura'nın görevleri arasına sokuluyor yasayla.

Şuranın iki sivil üyesi var, birisi Başbakan, birisi Milli Savunma Bakanı. Onun dışındakiler 14 tane de orgeneral ve oramiral rütbesinde üyesi var. Bunlar kuvvet komutanları, ordu komutanları ve diğer bulunan orgeneral veya oramiraller. Yani bir noktada bu dağılım 14'e 2 siyasi iradeyi tamamen askeri iradenin taleplerini not eder bir durumda oraya getiriyor. Yani oy verecek, Şura kararlarını etkileme hakkı yok, yetkisi yok, imkânı yok daha doğrusu, öyle söyleyelim, 14 tane orgeneral ne istiyorlarsa o oluyor, ama aslında burası gene de bir istişari kurul normalde. Oradan çıkan özellikle terfiler, general terfileri, atamalar mutlaka üçlü kararnameyle yürürlüğe girmesi gerekir. Şimdi Yüksek Askeri Şura bir şeye karar verdiği zaman bu teklif halindedir. Yani Adnan Tanrıverdi tümgeneralliğe yükseltsin, teklif. Bunun işleminin gerçekleşmesi için üçlü kararnamenin çıkıp Resmi Gazete'de yayımlanması lazım. Bunu yapacak makam da siyasi irade. Siyasi irade bunu yapmazsa Şura'nın kararı orada kalır, ama biz bunu çok söyledik, özellikle 2002'den itibaren, ama o zaman şerh koydular. Şimdiki Cumhurbaşkanımız Başbakan olduğu zaman ben kendilerine bir mektup yazmıştım. Hatırimda yanlış kalmıyorsa 2002'nin 8 Kasım'ıydı, hükümet güvenoyu aldı. Kasım sonu, Aralık başında da Askeri Şura yapılması lazım. Kendilerine Şura toplanacak, sizin ilk Şura'nız, burada çok şey görüşülecek, ama disiplinsizlikten çıkarılacak subay, astsubayın durumu da görüşülecek. Şura üyelerine Askeri Şura Genel Sekreterliği, -o genelkurmay 2. Başkanıdır-, onun vasıtasıyla Şura'da görüşülecek konularla ilgili dosya gönderirler. Siz de bu dosyayı istedin ve ekibinize inceletin. Bu disiplinsizlikleri ileri sürülenlerin disiplinsizliklerine mahkemeler karar vererek belirlemişse onlar hakkında işlem yapılabilir, ama onun dışındakiler hakkında işlem yapmamanız gerekir demiştim. Onun dışında işlem yapılanlar tarafı, yani bir suçu olmadığı halde onlar irticai tutum ve davranışlar içerisinde oldukları düşünülen kişilerdir. Bunların yaptıkları iş sadece ibadet etmek, belki eşinin başının kapalı olması, tarzı meselelerdir. Allah razı olsun, Cumhurbaşkanı o zaman -biz tabii sonradan bu Balbay'ın mektuplarından anladık ki, içeride bu konuda epeyce tartışma olmuş- sonunda muhalefet şerhi koydular, yani o karara muhalefet şerhi koydular. Fakat bizim gene tavsiyemiz, o zamanki Yüksek Askeri Şura istişari bir kuruldur, orada olmayanların kararnamesini imzalamazsanız yürürlüğe giremez demiştik, ama onu yapamadılar. Belki silahlı kuvvetlerle iktidarın ilk aylarında karşı karşıya gelmemek içindi. Dolayısıyla sonraki Şuralarda da bu devam etti. Yani şimdiki Başbakanımız Recep Tayyip Erdoğan başbakan olduktan sonra da hem milli savunma bakanları, hem başbakanlar

ayırma işlemlerine hep şerh koydular. Ne zamana kadar? 2010 Şurasına kadar.

2010 Şurasında terfi ettirilmesini istemediklerinin üç tane, yani bir amiral, iki generalin kararnamesini imzalamadılar. Bu gerçekten önemli dönüm noktalarından birisi. Ne için? Askeri vesayet sisteminin kırılması bakımından. Daha doğrusu silahlı kuvvetlerin siyasi otoriteyi içine sindirmesi, benimsemesi, ona uymak mecburiyetinde olduğunu anlaması bakımından önemli dönüm noktalarından bir tanesi. Sonra Askeri Yüksek İdare Mahkemesi'ne başvurdular. Aslında bu terfi ettirilme ettirilmeme işinden dolayı Şura kararları Askeri Yüksek İdare Mahkemesi'ne götürülemez. Şura kararını Şura'da alınan karar olarak algıladılar. Hâlbuki Şura'nın kararının olması için siyasi iradenin de onu onaylamış olması lazımdı. Ayırdılar bunu, işlem olarak, idari işlem olarak ayırdılar üçlü kararnameyi. Şura karar verdiği halde işlem olmadı diye mahkeme bunu esastan inceledi, sakatlık buradaydı. Yani bu Şura kararı değil, Şura kararını uygulaması gereken idari işlemdir. Dolayısıyla bu işlem yargıya açıktır, biz bunu esastan inceleyebiliriz dediler. Arkasından da tabii taraf olarak, çünkü haklarında dava açılmış generallerdi, nitekim tutuklandılar, hala tutuklu bulunuyorlar, bu açılmış davalardan dolayı aslında bakanlığın onları açığa alması gerekirdi.

Açığa alınan kişilerin terfi etmeleri zaten mümkün değil. Tutuklu olan kimselerin de terfi etmeleri zaten mümkün değil. Bu işlemler yapılabilecek durumda olan kişiler terfi ettirilmedi, ama Askeri Yüksek İdare Mahkemesi idari işlemi iptal etti. Yani terfi edebilir dedi, fakat o işlemi iptal etmeden önce o kişiler tutuklandı, tabii o terfi etme imkânı da kalmadı. Yani burada Askeri Yüksek İdare Mahkemesi'nin zaten 2010 yılında yapılmış olan Anayasa referandumunun gereği olarak, yargıç bağımsızlığını sağlayacak şekilde bazı değişiklikler yapılması gerekiyor. Yani askerlik hizmetinin gerektirdiği diye geçiyor askeri hâkimlerin bağımsızlığı belirtilirken, onu kaldırdılar. Yani askeri ihtiyaçların gerektirdiği için değil, adaletin tesisi için, yani bağımsızlığı için askeri hizmetleri de düşünmeden bağımsız karar vermesini sağlayacak bazı düzenlemeler yapılması lazım. Anayasa değişikliğinin yürülüğe sokulabilmesi için uygulama kanunu çıkarılması gerekir. Bu da bize göre belki askerler, özellikle yüksek yargıdaki hâkimler sivil olsalar, terfi tefeyyüz etmeseler, onların mesela içerisinde generallik bekleyen hâkimler var yargı içerisinde, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi başkanlığı general, Askeri Yargıtay başkanlığı general. Dolayısıyla tabii hem Şura'dan generallik bekliyorsunuz hem de Şura kararlarını bozacak bir karar çıkartıyorsunuz, bu biraz zor. Bağımsızlığı zedeliyor, tarafsızlığı zedeliyor, bazı düzenlemelerin yapılması lazım ki zannederim bu Anayasa değişikliğiyle muhtemelen yargı birliğini temin ederek yüksek yargıyı da sivil yargının içerisine, -Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Danıştayın içerisinde bir daire olabilir-, Askeri Yargıtay da Yargıtayın içerisinde sivil bir daire, bir ihtisas dairesi olarak görevine devam eder. Zannediyorum yeni Anayasayla bu olabilir.

A. B. - Bu anlamda Ak Parti Hükümetinin ilk yıllarından itibaren bu askeri vesayetin kırılmasına dair ipuçlarının ilk başladığı dönem olarak herkes Hilmi Özkök Paşa'yı söyler

bu anlamda. Fakat sizin makalelerinizde çok enteresan bir noktaya değinmişsiniz, kendisiyle de direkt olarak konuşmuşsunuz. Bu anlamda kendisinin, “ben burada bir şeylere karşı çıkmıyorsam bu zamana kadar askeriye olarak ne kadar siyasete girdiysek hep başkalarının asfaltını yaptık, başkalarının önünü açtık aslında ve onlara yaradı. Aslında bu yüzden çok da fazla bu işlere karışmıyorum” tarzı bir tavrı var gibi gözüküyor. Siz ne düşünüyorsunuz bu anlamda?

A. T. - Ben Hilmi Paşa ile görüşmedim. Ama kendilerine hitaben yazı yazdım. Şimdi tabii silahlı kuvvetlerde 1960 ihtilalinden sonra oluşan darbeci cuntalar kendi içinde hep iki gruba ayrılmıştır. Bir grup müdahaleyi savunmuş, mevzuatı müdahale edebilecek hale sokalım ve mevzuat bize yetki versin, onun içerisinde istediklerimizi siyasi iradeye yaptıralım fikrini savunmuş. Diğer grup da biz idareyi fiilen ele alalım ve yönetim bizde olsun diyordu. Hilmi Paşa Silahlı Kuvvetlerin fiilen devletin idaresini alması düşüncesinde değildi. Bunun böyle olmayacağını bu devirde bilecek kadar zeki ve akıllı bir insandı, ama tamamen siyasi irade silahlı kuvvetlere ve bütün devlet kurumlarına hâkim olsun düşüncesinde de değildi. Silahlı kuvvetler mevzuat içerisinde Milli Güvenlik Kurulu’nda, Yüksek Askeri Şura’da ne istiyorsa orada yaptırın bu işi düşüncesindeydi. Çünkü onun zamanında darbe gibi olan beş, altı olay oldu.

A. B. - Sarıkız, Ay Işığı.

A. T. - O değil, mesela Ak Parti hükümetinin getirdiği mahalli idarelerin güçlendirilmesiyle ilgili bir kanun tasarısı vardı. Mahalli idarelerin güçlendirilmesi, sadece bir siyasi iş, yani yönetim şekli. Yani mahalli idareleri güçlendirirsin, merkezi idareyi güçlendirirsin. Bu tamamen anayasal ve siyasi iradenin, Meclisin yetkisi dâhilinde bir mesele. Efendim Genelkurmay Genel Sekreterliğinin bir beyanatıyla bu kanun geri çekildi. Bu nedir? Müdahaledir. Yani siz siyasi iradenin yapmak istediği şeyi istemeyince geri çekiyorsanız askerin istediği olmuştur.

A. B. - Kamu reforma tasarısından mı bahsediyorsunuz?

A. T. - Evet, ondan bahsediyorum. Ondan sonra, Hükümet aynı şekilde Kur'an kursuna başlama yaşının düşürülmesi ile ilgili kanun teklifini de geri çekmek mecburiyetinde kalmıştır. Yani bunun gibi örnekler var. O bakımdan Hilmi Özkök Paşayla başlatmayalım. Yani Genelkurmay Başkanları bunu kendi istekleriyle yapmadılar. Gene Hilmi Özkök Paşa, siyasi irade bütün kamu kurumlarında etkin olsun diye öyle davranmadı. O mevzuat içerisinde uygun platformlarda Silahlı Kuvvetler yönetime müdahale etsin düşüncesindeydi ve o müdahaleleri

kendi iktidarı zamanında yaptı. Biz tabii esas kırılmayı 28 Nisan 2007 bildirisine hükümetin dik duruşunda yaptık. Yani asker sivil ilişkilerindeki esas kırılma orada. Eğer 28 Nisan muhtırasında, e-muhtırada hükümet karşı bir şey yapmasaydı, bu muhtırayı görseydi, bu muhtıranın gereğini nasıl yaparız diye silahlı kuvvetlerle diyalog kurmak isteseydi bu devam edecekti. Bakın, 28 Nisan'dan sonra bir daha silahlı kuvvetler ne muhtıra verebildi, ne beyanat verebildi bu konuda, yani hükümetin veyahut da siyasi iradenin aleyhine herhangi bir şey yapamadı. Birinci kırılma bu, 28 Nisan 2007 Muhtırasına Hükümetin karşı durmasıdır.

İkinci kırılma seçimler, genel seçimler. Yani mesela cumhurbaşkanının seçimini engelledi, Anayasa Mahkemesi, 367 şartını koyarak. Erken seçim olup da cumhurbaşkanını halkın seçmesi için değişiklik yapmaları ikinci kırılmadır. Seçimlerde bütün buna rağmen yüksek oy almaları üçüncü kırılmadır. Seçimlerin arkasında gene yüksek oyla iktidara gelmelerine rağmen parti kapatma davasının açılması, Anayasa Mahkemesi'nde bu davanın açılmasına karşılık Ergenekon zanlılarıyla ilgili mahkemenin başlaması dördüncü kırılmadır. Anayasa referandumu beşinci kırılmadır. 2010 Askeri Şurası gene bunların içerisinde. En sonunda da 2011 Şurasında Genelkurmay Başkanı, kuvvet komutanlarının emekliye ayrılmasıdır.

Siyaset bilimciler bu vesayet sisteminde, yani orduların yönetime müdahale ettiği sistemlerde ileri demokrasiye geçişi yedi aşamada tarif ediyorlar. Yani çoklu sisteme geçersiniz, parlamenter demokrasiyi kurarsınız, ama tam ileri demokrasi, yani seçilenler bütün devlet kurumlarına hâkim olduğu zaman, bütün devlet kurumları onların kontrolünde olduğu zaman, yani milletin seçtiği insanlar devleti yönetmeye gerçek anlamda başladığı zaman ileri demokrasiyi kurmuş oluyorlar. Bunun ilk safhası da silahlı kuvvetlerin siyasi otoriteyi kabullenmesi ile başlıyor. İşte bu da beşinci safha, yani yedi safhanın beşincisi, biz bunu 2011'de yaşadık. Yani o zamanki Genelkurmay Başkanı ve kuvvet komutanları siyasi iradeyle aynı düşüncede olmadıkları halde görevlerini sürdüremediler, istifa ettiler, ayrıldılar, emekliliklerini istediler.

A. B. - 30 Ağustos 2010'dan itibaren komuta değişikliğini darbeci geleneğin sonu olarak değerlendirmek gerekiyor demişsiniz. Yeni bir devir açılıyor bu anlamda. Işık Koşaner'in istifa etmesi sürecinde siz ne düşündünüz, bunun dışında, bir dönüm noktası olması dışında acaba darbeci geleneğin son kırıntıları Koşaner'e baskı yaptığından dolayı mı böyleydi, yoksa Koşaner de aynı şekilde aynı geleneğin takipçisi bir general miydi bu anlamda?

A. T. - Işık Paşa şimdiki Genelkurmay Başkanı gibi davranabilirdi aslında, cesaret edemedi. Ben öyle umdum. Çünkü darbeci gelenek derken biz tabii 60 ihtilalini yapan kadroları kastediyoruz, 60 ihtilali yapıldığı zaman silahlı kuvvetlerde talebe veya subay olarak

bulunanların sonu Işık Paşa'dan önceki İlker Başbuğ Paşa. İlker Başbuğ Paşa 21 Mayıs 1963 Talat Aydemir kalkışmasında Harp Okulu'nda subay taburunda olan bir kişiydi. Onlar erken kıtaya gönderildiler o zaman ve bu geleneğin son temsilcisi. Işık Paşa 60'dan sonra daha demokratik bir düzen içerisinde Harp Okulu'ndan yetişmiş bir subaydı. Dolayısıyla mutlaka farklı düşünceleri var. Eğer biraz daha cesaretli olsaydı, eski komutanların etkisinde kalmasaydı, silahlı kuvvetlerin içerisinde cunta haline gelmiş zihniyetin baskısı altında kalmasaydı bu 2011'den sonra yapılanları o 2010 Ağustos'tan itibaren yapabilirdi. Biz öyle umduk, ama umduğumuz gibi olmadı. 29 Ekim Cumhurbaşkanı resepsiyonunu boykot etmekle başladılar evvela. Arkasından terfi ettirilmeyen üç generalle ilgili pasif kaldılar, ondan sonra idari yargı kararı ile yapılan terfi ettirme işlemi normalmiş gibi davrandılar. Arkasından silahlı kuvvetlerin içerisinde muvazzaf olarak bulunan, ama Balyoz, Ergenekon davalarının sanığı durumunda olanları silahlı kuvvetlerin bünyesinden ayırma becerisini gösteremediler. Eğer isteselerdi onları silahlı kuvvetlerden emekliliklerini istemek suretiyle darbeci zihniyeti ayırıp, silahlı kuvvetleri yeni bir zemine oturtabilirlerdi, bunu da yapamadılar. Şimdiki Genelkurmay Başkanı tam yapabiliyor mu? O da yapamıyor, ama siyasi irade en azından silahlı kuvvetleri kontrol ediyor şimdi.

A. B. - Siz bir yerde mütevazı davranarak “tarih, sosyal veya siyaset bilimcisi değiliz, ama bir gözlemci olarak cumhuriyet tarihine baktığımızda Türk toplumunu derinden etkileyen beş önemli sosyal devreden geçtiğini söyleyebiliriz” demişsiniz. Bunlar da 1922’yle 1950 arasında seküler milliyetçi ideolojinin yerleştirilmesi, yani Kemalist milliyetçiliğin yerleştirilme dönemi. 50–60 dönemi İslami inanç üzerinden baskının kısmen kaldırıldığı Menderes dönemi. 60–83 arasında özgürlük alanlarının Anayasayla genişletildiği ve anarşinin hâkim olduğu dönem, asker cumhurbaşkanları dönemi demişsiniz. 83–93 arasında sürekli olarak bunu söylemişsiniz bütün makalelerinizde, Özal dönemiyle beraber İslami değerlerin yükseldiği dönem. 1993-2007’de İslami değerlerin tasfiye edilmesi özellikle Demirel ve Sezer döneminde. Peki, 2007’yle 2011 arasındaki dönemi bu anlamda ne olarak görüyorsunuz? 2007’yle bir dönem bitti ve 2007’den sonraki şu ana kadar geçen dönemde ne şekilde görüyorsunuz bu dönemi?

A. T. - 2007 sonrası döneme bu askeri vesayetin kırıldığı dönem diyebiliriz. Askeri vesayetin kırıldığı ve siyasi iradenin devlete hâkim olduğu, daha doğrusu milletin seçtiklerinin söz sahibi olduğu bir dönem olarak görmek lazım bunu. Yani ileri demokrasinin başlangıcı diyebiliriz. Türkiye 2007’den, ama esas 2010’dan itibaren ileri demokrasiyi görüyor. Yani siyasi irade eğer cesaret ediyorsa istediği her şeyi, millete vaat ettiği her şeyi yapma kudretine sahip diyebiliriz. Yani en ileri demokrasinin uygulandığı dönem cumhuriyet tarihinde.

A. B. - Aynı zamanda yeniden 28 Şubat dönemine dönersek bu süre içerisinde 28 Şubat idaresini yaşadık. Öncesinde ve sonrasında inançlarından dolayı sizin de imzanız bulunan YAŞ kararlarıyla 952 subay ve astsubay TSK’dan resen emekli edildi demişsiniz.

Genelkurmay Başkanı Hilmi Paşa'ya yazdığınız mektubunuzda bunu söylemişsiniz,. Binlercesi de YAŞ tehdidi nedeniyle kendiliğinden ayrıldı. Böylece 10 bine yakın subay ve astsubay tasfiyeye tabi tutuldu. Büyük bir tasfiye, silahlı kuvvetler muvazzaf kadrosunun yaklaşık yüzde 20'sinin tasfiyesi 10 yılda gerçekleştirildi. Yeni personel alımlarında da 10 yıldır aynı tasfiye kriterleri uygulanıyor. Bundan sonraki dönemle ilgili değerlendirmeniz çok dikkat çekici; 2005 Aralık Şurasında inançlarından dolayı emekli edilenlerin sayısı dört kişi. Üzüntü verici ve ürkütücü. Demek ki süreç tamamlanmış demişsiniz. Şu andaki düşünceniz de aynı şekilde mi, süreç tamamlandığından dolayı mı artık bu emekli edilme sayıları azalıyor, yoksa ordu yavaş yavaş demokratikleşiyor, demokrat bir tutum sergiliyor, askeri vesayet kırılıyor ve bunun sonucunda YAŞ kararları sonucunda emekli edilenlerin sayısı azalıyor mu?

A. T. - Şimdi o 2005'deki değerlendirmemi gene tekrar ediyorum. Yani silahlı kuvvetler daha milletin değerleriyle barışık değil. Yani kadrolarının büyük bir bölümü, aşağı yukarı yüzde 90'ın üzerinde diyebiliriz, -belki tam oran vermek çok doğru olmaz-. Bu tasfiye ve arkasından kadrolaşma, silahlı kuvvetler mensuplarının özellikle İslami inancı yaşaması ve anlaması açısından, milletin değerleriyle örtüşmüyor. Ancak bugün içinde ayrılabilir, tasfiye edilecek kimseler çok olmadığı için bir azalma var, birincisi bu. İkincisi de siyasi irade daha kontrol edebiliyor durumu. Yani bugün başka mazeretlerle inançlı insanları tasfiye etme imkânı mümkün değil, bu elinden alınmış vaziyette. Gerek yasal mevzuat olarak elinden alınmış vaziyette, gerekse idarenin cesur iradesi nedeniyle bu tasfiyeyi bugün yapamıyor. Fakat bu da üzüntü verici bir şey, bunu üçlü kararnameyle, bir kısım inançlı mensupları üzerinde, özellikle de öğrenciler üzerinde büyük baskı kullanmak suretiyle onları kendi istekleriyle okullardan ayrılmak mecburiyetinde bırakıyor. Bununla ilgili çok örnekler var bize intikal eden, Harp Okullarında çok büyük bir baskı uygulandığına dair.

A. B. - Şu anda mı?

A. T. - Şu anda. Mesela inançlı bir insan, inançlı bir öğrencinin başarısız olması için farz edelim yarın imtihanı var, o gece onu çağırıyor takım komutanı, üç saat kapısında bekletiyor veya bir kitap veriyor, yarın sabaha kadar bunu özetleyip getireceksin diyor veya başka türlü geliyor. Herhangi bir başkasına yapmadığı halde yatağı, dolabı, tertibi, vesairesiyle ilgili hakarete varan laflarla beraber ceza veriyor. Bu tür baskıların sonucunda da diyor ki, seni iflah ettirmeyeceğiz, kendin ayrılırsan ayrıl. Yani ayrıl, sen hem okulu bitiremeyeceksin, hem de atılacaksın, kendiliğinden ayrıl seçeneğini kendi kendine zorlayarak yapıyorlar. Bunu veren, bunu bize ulaştıran çok öğrenci var. Dolayısıyla bu tür baskıların hala askeri okullarda olduğunu görüyoruz. Yani YAŞ kararıyla çıkartılan subay, astsubay olmuyor, YAŞ'a getirilmiyor, ama bunun dışında baskılar yapılarak onlar suça teşvik ediliyor, suç işlemleri temin ediliyor, disiplin cezaları veriliyor ve bu sefer disiplinsiz diye 926 sayılı Kanuna göre kuvvet komutanlıklarının seviyesinde oluşturulmuş personel değerlendirme komisyonlarında

değerlendirilerek, komutanlıklarca bunların ilişkileri kesiliyor. Bu son dönem içinde, yani 2007'den itibaren muhtemelen 200 kişi kadar bu tür silahlı kuvvetlerden Yüksek Askeri Şura'ya getirmeden kararnameyle ayrılmış personel olduğu söyleniyor. Sonra bunlar mahkemeye müracaat ediyorlar, idare mahkemesine, idare mahkemesi de davalarını reddediyor. Yani irticadan ayrılmışlar veya başka bir sebepten ayrılmışlar, disiplinsizlikten ayrılmışlar. Çünkü bakıyor mevzuata uygun mu, uygun. Çünkü yerindelik denetlemesi yapamıyor.

Bir de idare mahkemesinin, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi'nin tarafsız olabildiği bu konularda özellikle, yani resmi ideolojinin yerleşmesi konusundaki işlemlerde belki ufak tefek atama, vesaire gibi konularda daha adil olabilir, ama resmi ideolojiyle ilgili konularda üst makamın yaptığı, Genelkurmay'ın, Şura'nın yaptığı konularda tarafsız olması pek mümkün değil. Onlar da bu davaları reddediyorlar. Şimdi bunların meselesini de başka bir kanunla çözmek için uğraşıyoruz biz. Yani bunlara da idari işlemler yapılmalı. Askeri ceza kanunlarında silahlı kuvvetlerden çıkartılmasını gerektiren herhangi bir suçtan dolayı yargılanıp da mahkûm olmuşlar hariç. Yani böyle olmuşsa demek ki bir suçu vardı, yargıya intikal etti, yargılandı, mahkeme de bunu suçlu buldu, cezasını verdi. Bu ceza da silahlı kuvvetlerden çıkartılmasını gerektiriyor. Buna söyleyeceğimiz bir şey yok, ama bir kişi üç gün hapis, beş gün hapis, işte göz hapsi, vesaire verilip arkasından da bu disiplinsizdir diye idari işlemle çıkartılıyor. Bu adaletli değil, bu sakat, hukuken sakat işlemler bunlar. Bunların mutlaka olmaması lazım. Silahlı kuvvetlerden resen emekliliği düzenleyen yasa maddelerinin değiştirilmesi, bu tür yapılmış olanların da haklarının kendilerine verilmesi lazım. 6191 sayılı Yüksek Askeri Şura'yla çıkartılanlara hak veren kanunun kapsamı dışında kalan bu tür kararnamelerle re'sen emekli edilen mağdurlar var. Bunlar için de biz şimdi bir yasa tasarısı hazırladık. Onu bu önümüzdeki haftalarda ilgili kademelere verip kanunlaşması için gayret göstereceğiz.

A. B. - Son olarak bu son 50 yıllık tarihimizde vaki olan askeri müdahaleler üç dayanak üzerine inşa edilmiştir demişsiniz. Birincisi yasal mevzuat demin anlattığınız üzere, ikincisi ideolojik kadrolaşma, üçüncüsü de siyasi istikrarın bozulması. Eğer askeri vesayetten kurtulmak istiyorsak bu dayanaklardan kurtulmamız gerekiyor demişsiniz. Bu dayanaklardan 28 Şubat'tan itibaren alırsak, başlangıcından itibaren değil de kitabınıza da uygun olarak 28 Şubat'tan itibaren alırsak ve en fazla hissedildiği anlardan bir tanesi olarak ne oranda kurtulduk bugüne nispetle? Daha nelerin yapılması gerekiyor, nelerin değiştirilmesi gerekiyor, hem yasal mevzuat noktasında, hem ideolojik kadrolaşmayı engelleme noktasında, hem de siyasi istikrarın bozulması noktasında?

A. T. - Şimdi siyasi istikrar tabii ki tamamen siyasal hayata bağlı, yani seçimlere ve alınan oy oranına bağlı. Bir kere bu olduğu için, yani 2002'den itibaren siyasi istikrar olduğu için öbür iki ayak etkisini gösteremedi. Ne zaman? 2002'den itibaren. 2002'den itibaren siyasi istikrarın olması darbecilere fırsat vermedi, ama siyasi istikrar bozulsa, diyelim ki 2015 seçimlerinde koalisyonu mecbur kalsak bu iki ayak sağlam duruyor şimdi. Yani yasal mevzuat halen silahlı

kuvvetlere siyasi yönetime müdahale etme imkânını veriyor. Yani öyle bir görev çıkarma imkânı var.

A. B. - Aynı şekilde geri dönebilirler eğer güç kaybedilirse bu anlamda.

A. T. - Evet. İdeolojik kadrolaşma da duruyor. Yani bunun bozulması için herhangi bir şey olmadı. Dolayısıyla dayandığımız nokta siyasi istikrar. O bakımdan siyasi istikrar varken mutlaka darbecilerin yasal dayanaklarını almak lazım. Bunlardan birincisi İç Hizmet Kanununun 35. maddesi, koruma ve kollama görevi, bunun değiştirilmesi lazım. Bu Anayasa gibi zor değiştirilen bir şey değil, çoğunluğu sağladığınız zaman bunu değiştirebilirsiniz. Bugünkü silahlı kuvvetlerin görevini sınırın dışından gelecek tehditlere karşı döndürmek, bu maddeyi de buna göre düzenlemek lazım. Yani silahlı kuvvetlerin barış zamanında dış politikanın ulaştığı yerlerde askeri ilişkiler kurabilecek bir göreve ihtiyacı var, oralara gidebilmeli. İkincisi caydırıcı olmalı, yani silahlı kuvvetler bir dış gücün Türkiye'ye silahlı olarak saldırmasında caydırıcı bir konumda olmalı. Caydıracak tatbikatlar, eğitimler, vesaireler, bunları yapmalı. Ondan sonra sınır ötesinden bir tecavüz vaki olacağı zaman beklemeden onu sınırın ötesinde gidip bertaraf edebilmeli. Eğer sınırı geçmişse topyekûn savunma yapmalı. Silahlı kuvvetlerin vazifesi bu olacak şekilde 35. maddeyi değiştirmek gerekir ve iç güvenlik görevini de tamamen İçişleri Bakanlığı'nın sorumluluğuna vermek lazım.

Bu arada jandarmanın silahlı kuvvetlerle olan göbek bağıını koparmak lazım. Yani jandarma silahlı kuvvetlerin bir unsuru gibi, jandarma karakolu silahlı kuvvetlerin bir ünitesi gibi, Jandarma Genel Komutanlığı silahlı kuvvetlerin dördüncü kuvveti gibi görev yapıyor şimdi. Çünkü jandarma genel komutanları karacı bir orgeneraldir. Jandarmadaki generallerin terfi, tefeyyüz, emeklilik işlerini İçişleri Bakanının bulunmadığı Askeri Şura yapıyor. Askeri Şura'da İçişleri Bakanı yok, ama jandarma generalleri, jandarma genel komutanı İçişleri Bakanlığına bağlı, fakat generallerinin terfisine o bakanın bulunmadığı Şura karar veriyor. Ondan sonra jandarma subayları Kara Harp Okulu'ndan yetiştiriliyor. İç Hizmet Kanunun birinci maddesine göre Jandarma Genel Komutanlığı Silahlı kuvvetlerin içinde görünüyor. Jandarma Subay ve astsubayları 926 Sayılı TSK Personel Kanunun birinci maddesinde askeri personel olarak gösteriliyor. Jandarma askeri er ve erbaşlar Milli Savunma Bakanlığı'na alınıp onlara tertip ediliyor. Yani jandarma bir bakıma asker gibi, asker cephesiyle Genelkurmay Başkanlığı'na bağlı bir birim olarak görev yapıyor, onu ayırmak lazım. Milli Güvenlik Kurulu gerçi 2001 yılında yapılan bir değişiklikle daha önce beş tane orgeneral var, bunun karşısında da cumhurbaşkanıyla beraber cumhurbaşkanı sivil olursa beş de siyasi vardı. Beşe beş kaldıkları zaman darbe olmuş geçmişte Milli Güvenlik Kurulu'nda. Eğer cumhurbaşkanı Milli Güvenlik Kurulu'ndaki generallerin yanında karar vermişse müdahale olmuş. Dolayısıyla Milli Güvenlik Kurulu'nun görevlerini Yüksek Askeri Şura'ya nakledip Milli Güvenlik Kurulu'nu kaldırmak lazım. Yani Meclisin ve hükümetin üstünde bir kurul gibi silahlı kuvvetlerin beş tane orgeneralini devletin meselelerindeki siyasi karar verme mekanizmasının içine sokuyorsunuz milli güvenlik

diye. Dolayısıyla oraya gelirken karargâhlarını, burada projeleri, görüşülecek meseleleri hazırlamak için siz zaten onu siyasete sevk ediyorsunuz. O bakımdan mutlaka Milli Güvenlik Kurulu'nun yapısının değişmesi lazım.

Yani böyle bir danışmanlık kurulu olacaksa başka oluşturulabilir. Efendim parti başkanları, Mecliste temsil edilen partilerin temsilcileri, YÖK'ün temsilcisi, yargının temsilcisi, yürütmenin temsilcisi olur, istişare kurulu olur, bir danışma kurulu olur. Cumhurbaşkanı belirli zamanlarda toplar, devletin âli menfaatleri neyse görüşürler, anlaşırlar. Ancak beş tane askeri, orgenerali oraya koyarsanız orada onların istediği gibi olur ve siz elinizle siyasetin içine sokarsınız. Milli Güvenlik Kurulu'nun yapısını değiştirmek lazım, Yüksek Askeri Şura'nın yapısını da değiştirmek lazım. Genelkurmay Başkanlığını Milli Savunma Bakanlığına bağlayıp Yüksek Askeri Şura'nın kuruluşunda bugün Milli Güvenlik Kurulu'nda bulunan bakanları Şura'nın içine sokmak lazım. Yani askerlerin mesela adaletle ilgili işleri var, adalet bakanı Şura'da değil. Askerlerin dış politikayla ilgili görevleri var, -dış politikayla dış güvenlik paraleldir-, Dışişleri Bakanı bunun içerisinde değil. İçişleriyle ilgili iç güvenlik sorunları, görevleri var şu andaki gibi, İçişleri Bakanı bunun içerisinde değil. Başbakan yardımcıları bunun içerisinde değil. Yani başbakan burada olmazsa, toplantıya Genelkurmay Başkanı başkanlık yapıyor. Başbakan yardımcıları var, Bakanlar Kurulu'na başkanlık yapıyor, bu Şura'ya niye başkanlık yapamam? Yani böyle yapmak suretiyle Şura'daki sivillerin sayısını arttırıp askerlerin sayısını azaltmak gerekir. Belki kuvvet komutanları girer, o bakanlar, İçişleri Bakanı, Dışişleri Bakanı, Adalet Bakanı, Milli Savunma Bakanı, Devlet Bakanları, Başbakan, bunlar Şura'da bulunurlar ve Genelkurmay başkanı ve kuvvet komutanları memleketin meselelerini orada, Başbakan'ın başkanlığında halledebilirler.

Dolayısıyla Askeri Şura'nın da yapısının ve konumunun değişmesi lazım bu darbeye imkân veren yasal mevzuatı düzeltmek için. Kadrolaşmayı da engellemek için liyakatın öne geçirilmesi gerekir. Yani general terfilerinde Yüksek Askeri Şura'nın kararlarının yargı denetimi dışına çıkartılması demek aksaklıkları irdelememe anlamına gelir. Yani hesap sormama anlamına gelir. Çok rahat hareket ediyorlar.

Geçmişte Askeri Şura kararları yargı denetimine tabi olduğu zaman terfi edemeyen generallerden, albaylardan dava açmışlar, açılan dava neticesinde toplama hatasından dolayı bunun puanı bundan yüksek çıkmış, bu terfi etmiş, bu edememiş. Tek şey toplarken yanlış toplamışlar verilen sicil notu. Bununki diyelim ki 190 çıkacağına 170 çıkmış, bu bundan üstün çıktığı için o terfi etmiş. Yani bu kadar basit meseleden bile hakkını alamayan oluyor yargılama olmayınca, yargıya kapalı olunca. Bir de ideolojik meseleler için içine girdiği zaman o zaman zaten hak hukuk bir şey arandığı yok. Yani insanın becerisi, başarısı, hepsi bir tarafa, ideolojisi öne çıkıyor. O zaman silahlı kuvvetlerin yönetimi ideolojik kişilerin içerisinde belki daha az yetenekliler tarafından yönetiliyor. O bakımdan o da eğer yargıya açılırsa ve terfi, tefeyyüz, silahlı kuvvetlere alma, kursa gönderme, yükseltme, vesaire gibi konularda ideoloji, inanç

veyahut da ibadet ediyor mu diye değil, bu adam buraya liyakatli mi, bilgisi becerisi tamam mıdır, tarafsız mıdır, yapar mıdır, ona bakmak lazım. Dolayısıyla terfi, tefeyyüz sistemini buna göre oturtmak lazım. Öyle olursa eğer bu tabii kolay olmaz. Yani özellikle ideolojik kadrolaşmanın kırılması ne kadar zamanda kadrolaşmışsa o kadar zamanda normale döner. Bir tedbir alarak, hepsini birden çıkarıp değiştirecek haliniz yok, kan değişimi olacak, yeniler gelecek, onlar o şekilde ykselecekler. Onlar işbaşına gelecekler. Bu en az 20 sene alır. O bakımdan istikrarın korunması için Seçim Kanunu'nda ve Anayasa'da temsilde adaletle istikrarın sağlanması, yönetimde istikrar prensibi başa baş gidiyor ya, biz bir müddet daha yönetimde istikrarı tercih etmeliyiz. Yani barajın düşürülmesi değil, bilakis barajın belki biraz daha yükseltilmesi. Yani her seğimde bir müstakil iktidar partisi çıkarmalı bu Seçim Kanunu. O zaman bu ileri demokrasi, yani milletin istedikleri, hiç olmazsa halkın çoğunun istedikleri devletin yönetiminde olabilir. Yani istikrarın korunması için de yapmamız gereken şeyler var, ama esas itibariyle darbelerin dayanağını oluşturan yasal mevzuatta ve ideolojik kadrolaşmada mutlaka bir şeyler yapmak gerekir. Aksi takdirde istikrar bozulursa sil baştan almak zorunda kalırız. Yani Suriye gibi de oluruz, Mısır gibi de oluruz.

Eğer 2002 yılında güçlü bir iktidar olmasaydı bizi bugün Suriye gibi konuşuyor olacaklardı veyahut da Mısır ya da Libya gibi. Çünkü darbeler olacaktı, bu Ergenekon davasındaki planlar muhtemelen uygulanacaktı koalisyonlar devam etseydi. Yani Ak Parti koalisyon olabilecek derecede bir oy alıp gelseydi bu darbeler olacaktı, istikrar olmasaydı buna cesaret edeceklerdi ve Türkiye'nin durumu bugün hakikaten üçüncü sınıf ülkeler gibi olacaktı. Bugün eğer bölgede bir gçsek bunu siyasi istikrara boręluyuz ve tabii onun liderlerine.

A. B. - Ve hala cesaret edebilirler diyorsunuz.

A. T. - Bozulursa ederler. Yani siyasi istikrar bozulursa evet, hala cesaret edilebilirler. Fiili olmasa bile mutlaka müdahaleler olur, siyasi istikrarın elini kolunu bağlayıcı hareketlerde bulunacaklardır. Tehdit gördükleri şeyi mutlaka baskı altına almaya çalışacaklardır.

A. B. - Bu da ancak yasal mevzuatın düzenlenmesiyle olur. Bu anlamda Necdet zel Beyi nasıl buluyorsunuz?

A. T. - Siyasi iradenin istediklerini yaptırabileceği veya onun istediklerini kabullenen bir komutan olduğu için şimdi iş siyasi iradeye düşüyor. Yani Genelkurmay başkanları anladığım kadarıyla mahalle baskısı altındalar. şimdi bugün üst kademeleri işgal eden veyahut da üst kademelerde görev yapan komutanlar 28 Şubat liderlerinin mahiyetinde çalıştılar,

karargâhlarındaydılar. Dolayısıyla onlara sivillerin veyahut da mağdur olanların baktığı gözle bakmıyorlar. Onlar görevlerini yaptı, biz de onların emirlerini yaptık zamanında, şimdi onların yargılanmalarına müsaade edemeyiz düşüncesindeler. Bundan kurtulabilmeleri için daha zaman var. O bakımdan siyasi iradeye görev düşüyor şimdi. Yani siyasi irade gerçek demokrasi için ne gerekiyorsa bunu yapmalı. Yani değişmesi gerekenleri değiştirebilecek olan siyasi irade. Bu ortam var. Siyasi istikrar olduğu sürece bu ortam var. Bugünkü Ak Parti bu imkânı yakaladı. Değişirse bu imkân kaçır, kaçtıktan sonra değiştirilemez. Yani cesur olarak şu değişmesi gereken şeyleri mutlaka değiştirmeleri gerekir. Yani eğer bir siyasi iktidar Genelkurmay başkanı lütfederse bunu yapalım düşüncesine girerse, o da lütfetmez.

A. B. - Peki, Özal'ın döneminde böyle miydi?

A. T. - Rahmetli Özal kontrole almıştı cumhurbaşkanıyken. O da nasıl aldı?

A. B. - O da mı aynı şekilde mevzuatları değiştirmeden aldı?

A. T. - O komutanları değiştirdi. Şimdi Necdet Üruğ'dan sonra Genelkurmay Başkanlığı'na Necdet Öztörün gelecekti, Kara Kuvvetleri Komutanı, ama o zaman Özal başbakandı. Necdet Öztörün'un Genelkurmay başkanlığını engelleyeceğini anladı Necdet Üruğ. Bir ay önce istifa etti, Genelkurmay başkanlığından ayrıldı Necdet Öztörün Genelkurmay başkanı olsun diye. Şura da Genelkurmay başkanını tayin etmedi. Ağustos geldi, Ağustos gelince Necdet Öztörün emekli olmak durumunda kaldı, süresi doldu, ondan sonra Genelkurmay başkanı seçildi. Dolayısıyla orada normal Genelkurmay başkanı olması gereken olamadı ve Toruntay Genelkurmay başkanı oldu. Özal orada kontrolü eline aldı. Şimdiki Işık Koşaner'den sonra Necdet Özel'in Genelkurmay başkanı olması gibi.

A. B. - Bunların tam tersini de zamanında Demirel İsmail Hakkı Karadayı için yapmış herhalde.

A. T. - O zaman şöyle oldu: Tabii o zamanki Genelkurmay başkanının görev süresini uzatmak suretiyle Muhittin Füsunoğlu'nun emekliliğini sağladılar, görev süresini uzattı o zaman ve İsmail Hakkı Karadayı Genelkurmay başkanı oldu ve 28 Şubat'ı da o yaptı. Sayın Demirel'in de bunda emeği var demektir.

A. B. - Başka ekleyeceğiniz bir şey var mı bu anlamda?

A. T. - Türkiye gerçekten güzel bir ortamı yakaladı. Gelişmeleri görüyoruz. Bunda siyasi istikrarın önemi çok önemli. Siyasiler askeri vesayeti ortadan kaldıracak şekilde yasal düzenlemeleri yapmaya muktedirler, bunu yapmalılar. Eğer yaparlarsa gerçekten çok büyük bir hizmet ederler bu millete.

A. B - Çok teşekkür ediyorum, çok sağ olun.

08 Şubat 2012

Adnan Tanrıverdi
Emekli Tuğgeneral